

Els ordes militars a Catalunya a propòsit del castell de Sant Jordi d'Alfama

Els ordes militars

Eren comunitats religioses, com ho eren també els monjos i els frares, però dedicades a combatre els no cristians amb les armes.

Orde de Sant Jordi d'Alfama

A mitjan segle XII el comte de Barcelona Ramon Berenguer IV conquerí i s'annexionà els estats musulmans de Tortosa i Lleida, els últims que quedaven al Principat. Entre Tarragona i Tortosa hi va quedar l'anomenat *desert d'Alfama*, un territori pràcticament deshabitat que els sobirans catalans volien que és repoblés. Per contribuir a la repoblació Pere el Catòlic va fundar l'orde de Sant Jordi d'Alfama en aquest indret l'any 1201 amb la missió que els cavallers protegissin els pagesos que s'hi havien d'establir.

Els membres d'aquest orde acompanyaren Pere el Catòlic a les Navas de Tolosa i a Muret. Amb el temps, però, l'orde va entrar en un declivi tal que el 1399 Martí l'Humà va disposar que fos absorbit per l'orde de Montesa, del qual parlem a continuació.

Orde de Montesa

Jaume II el Just va crear l'orde de Montesa el 1319 per defensar la frontera sud del regne de València de les incursions musulmanes. El nom li ve de la plaça de Montesa, prop de Xàtiva.

L'orde va rebre els béns que els templers i els hospitalers posseïen al regne de València, per la raó que veurem seguidament. Abans, però, diguem que l'orde de Montesa amb els segles va anar sucumbint als interessos de la monarquia i que finalment Felip II de Castella l'any 1587 la va suprimir i es va apropiat de tots els seus béns.

Orde del Temple de Jerusalem

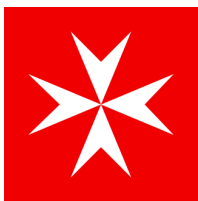

Va ser fundat a Jerusalem el 1120, en ple segle XII, el de les Croades. L'objectiu era protegir els pelegrins cristians que anaven als llocs sants del cristianisme. Al cap d'uns cent anys els musulmans van acabar expulsant els cristians de Palestina, amb la qual cosa els cavallers templers perderen prestigi i en certa manera la raó de ser. Es replegaren a Europa, on al llarg d'aquests anys havien esdevingut rics i poderosos amb les nombroses deixes que la gent pietosa els llegava.

Aquesta riquesa fou la seva perdició ja que eren uns dels principals prestamistes de la monarquia francesa. Un dels seu monarques, Felip el Bell, en adonar-se del gran deute que tenia amb l'orde va ordinar un pla per sortir-se'n. Calumniant-los davant l'opinió pública i pressionant el papat va aconseguir finalment que el papa Climent V dissolgués l'orde el 1312. A França un judici va condemnar els templers i els seus béns passaren a la corona.

A la Corona d'Aragó els templers foren absolts però en haver-se dissolt l'orde per mandat papal les seves possessions, en el cas de Catalunya i d'Aragó, foren lliurades a un altre orde militar: els hospitalers, i en el cas de València amb els béns dels templers i dels hospitalers – com a canvi del que aquests últims obtenien a la resta de la Corona d'Aragó– es va crear l'orde de Montesa, com ja hem vist.

Orde de Sant Joan o de l'Hospital

Primer orde fundat a Jerusalem molt poc després de la conquesta d'aquesta ciutat pels croats (conquesta el 1099 i fundació de l'orde de l'Hospital vers el 1100). Els seus membres regentaven un hospital a la ciutat i atenien els pelegrins. A l'igual que el Temple hagueren de marxar de Palestina quan els musulmans se'n tornaren a fer els amos i també com els templers es replegaren en les seves possessions europees, però tingueren la gran sort de no estar en el punt de mira de cap monarca poderós i poc escrupolós com Felip el Bell de França.

Al contrari, la desgràcia dels cavallers templers fou sort per a ells ja que com hem vist augmentaren les seves possessions en molts estats europeus, entre ells la Corona d'Aragó. Els hospitalers acabaren sent dissolts al llarg del segle XIX, però no per la Santa Seu sinó pels diferents governs liberals que anaren dictant lleis de dissolució dels ordes religiosos i d'incautació dels seus béns. En el cas espanyol tots coneixem la desamortització de Mendizábal el 1835. Altres situacions similars es van produir a França, a diversos estats italians, etc.

Ramon Segret
Llicenciat en Història (UB)
Gener 2016